

<https://doi.org/10.15407/economyukr.2020.07.005>

УДК 336.1

JEL: E61, F65, G01, H12

Т.І. ЄФИМЕНКО, д-р екон. наук, проф., академік НАН України,
Заслужений економіст України, президент,
ДННУ «Академія фінансового управління»,
бульв. Дружби Народів, 38, 01014, Київ, Україна,
e-mail: iefymenko.tetiana@gmail.com,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9163-3959>

ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ І СТАЛИЙ РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Досліджено проблеми фінансового управління зростанням стійкості національної економіки. Обґрунтовано пропозиції щодо вдосконалення координації регуляторних податково-бюджетних і грошово-кредитних інститутів, фінансових підойм впливу на економічну нерівність, старіння населення, міграцію, що наразі обтяжуються коронакризою. Запропоновано впровадження в Україні з метою уникнення інформаційної асиметрії найкращої світової практики стандартів звітування.

Ключові слова: *фіскальна та монетарна складові фінансового управління; сталий розвиток; криза; невизначеність; державне регулювання.*

Кризові процеси в глобальній та національній економіці, зокрема на тлі пандемії COVID-19, зростання боргового навантаження на державний бюджет істотно звужують фіскальний простір, необхідний для адекватного реагування на загрози дестабілізації за допомогою податково-бюджетних управлінських підойм. Водночас, якщо монетарна складова фінансової політики не дозволяє забезпечувати кредитну підтримку реального сектору, малого та середнього підприємництва, це гальмує економічну активність суб'єктів господарювання, стримує збільшення доходів бюджетів усіх рівнів, знову-таки обмежуючи потенціал фіскального простору. Без втручання держави вільні меркантильно-комерційні механізми самовідтворення здебільшого підтверджують свою недосконалість у контексті наявності резервів стосовно досягнення збалансованого стану фінансових відносин контрагентів усіх форм власності, а також категорій статусу в просторових, суспільних, ієрархічних та інших структурах.

Ц и т у в а н н я: Єфименко Т.І. Трансформації фінансового управління і сталий розвиток національної економіки. *Економіка України*. 2020. № 7. С. 5—13. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2020.07.005>

З метою забезпечення конкурентоспроможного соціально-економічного зростання панівна неоліберальна парадигма, у рамках якої урядові органи розглядаються як інститути компенсування недоліків ринкового саморегулювання, повинна поступитися місцем концепції партнерства держави і приватного сектору, побудованого на засадах взаєморозуміння й активного діалогу. Темпи реалізації потенційних можливостей принципів рівноправності влади та бізнесу великою мірою залежать від того, наскільки цілепокладання міжнародної співпраці у сфері координації макроекономічної політики відповідатиме засадам справедливості в розподілі доданої вартості та чи буде можливим у результаті об'єднання зусиль світової спільноти підтримання прийнятного рівня ринкової рівноваги. Мається на увазі, що поточний процес менеджменту в усіх гільках влади, як правило, супроводжується формуванням політичних пріоритетів щодо використання різних засобів, активів і регуляторних інструментів, включаючи програми субсидування, оподаткування угод, доходів та майна громадян і підприємств тощо. Як зазначає В. Геєць, «ідентифікація інституціоналізованих форм ринку здійснюється через юридичні процедури та національні правові й організаційні системи, які є неіндиферентними до глобальних» [1, с. 15]. Уповноважені відповідно до законодавства структури від імені держави системно впливають на діяльність приватних осіб і підприємств, позичають і дають у борг, друкують гроші й використовують доходи від їх емісії. На думку відомого вченого і практика В. Танці [2], використання того чи іншого формату державного втручання завжди пов'язане з дилемою умов всеосяжної централізації й конкурентної економіки, коли функції урядів сконцентровані лише на кількох цільових сферах. Серед головних причин економічних криз завжди були присутні тенденції надвиробництва товарів [3], тому, за Дж.М. Кейнсом, з метою збільшення попиту держава має постійними, послідовними, але помірними діями коригувати динамічні процеси в будь-якому вимірі ринкового середовища. При цьому, як підкреслює А. Гриценко [4], саме феномен довіри постає усвідомленим суспільством фундаментальним чинником стабільного функціонування фіскальної та монетарної сфери. Його складність заважає створенню універсальних механізмів забезпечення специфічних умов формування та підтримання добросовісних контрактних відносин як у національному, так і в глобальному інституційному середовищі.

Дестабілізуючий вплив кліматичних змін, загострення економіко-політичної конкуренції за обмежені природні, енергетичні, продовольчі та людські ресурси, поряд із світовою економічною рецесією, регіональними збройними конфліктами й порушеннями територіальної цілісності, посилюють політичну та фінансову нерівновагу. Однак адекватне викликам з боку агресорів зміцнення обороноздатності має супроводжуватися розв'язанням нагальних проблем у галузях освіти і науки, охорони здоров'я, соціального і пенсійного забезпечення. Як відомо, подальшому сталому розвитку перешкоджають негативні тенденції економічної нерівності, старіння населення, міграція¹,

¹ 5 основних висновків про безробіття, міграцію та коронакризу : підсумки Щорічної дослідницької конференції / Національний банк України. — 2020. — 2 черв. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://bank.gov.ua/ua/news/all/5-osnovnih-visnovkiv-pro-bezrobittya-migratsiyu-ta-koronakrizu-pidsumki-schorichnoyi-doslidnitskoyi-konferentsiyi> (дата звернення: 30.06.2020).

що наразі обтяжуються коронакризою. Непередбачуваність наслідків пандемії ускладнюється зростанням безробіття як у легальних сферах виробництва товарів та надання послуг, так і в неформальних секторах економіки.

Отже, **мета статті** — обґрунтувати необхідність своєчасного реагування на виклики розбалансування в народному господарстві за допомогою подальшого підвищення ефективності грошово-кредитних і податково-бюджетних регуляторних інститутів, втілення в життя конкретних заходів з координації фіскальної та монетарної складових фінансової політики.

Активність центрального банку в межах прийнятого курсу стабілізації та компетенції спроможна впливати на безробіття, наприклад, шляхом забезпечення доступу до кредитів, підтримання низького і стабільного рівня інфляції. Щоб кардинально змінити тренд безробіття, слід вчасно впровадити тотожні просторово-часовим характеристикам тієї чи іншої країни фіскальні підйоми підтримки рівня споживання, а також найбільш уразливих представників працездатного населення, зокрема — працівників сфери послуг і зайнятих у малому та середньому бізнесі. Варто вживати таргетовані з боку урядів заходи допомоги для тих осіб, котрі внаслідок карантину повністю або частково втратили можливості заробітку. Також слід гарантувати наявність бюджетних джерел для надання студентам якісної освіти та перекваліфікації фахівців згідно з потребами ринку праці. Досвід Польщі переконує², що навіть в умовах значного покращення макроекономічної ситуації, зростання рівня життя і добробуту, скорочення розриву в заробітних платах з ЄС тощо, міграція громадян залишається на високому рівні. Для України вкрай важливо вивчати результати використання різноманітних успішних програм фіскальної підтримки повернення мігрантів. З цією метою слід розвивати ініціативи стосовно створення можливостей для започаткування бізнесу, доступу людей до локального ринку праці, послаблення адміністративних бар'єрів.

Водночас становлення глобальної конвергентно-мережевої економіки супроводжується поширенням інноваційних технологій, а також нових управлінських рішень, спрямованих на підвищення справедливості в ринкових відносинах, підтримку безпеки в просторі життєдіяльності громадян через забезпечення необхідного доступу до суспільних благ і публічних послуг усім верствам населення. У цьому аспекті, на наш погляд, варто звернути увагу на якість процесів розподілу владних повноважень. Наприклад, між суверенними урядами і структурами Євросоюзу дотепер тривають дискусії про надмірний ступінь централізації керівних функцій з боку загальноєвропейської адміністрації, зокрема, і у сфері фіскального регулювання.

Спроби захисту вітчизняних товаровиробників на державному рівні в різних регіонах світу останніми роками відбуваються паралельно з відновленням торговельних бар'єрів. Так, у США нещодавно впроваджено додаткове фіскальне навантаження в зовнішньоекономічних відносинах з країнами ЄС, Канадою, Китаєм. Потужна імміграційна криза змушує змінювати політику в такому напрямі в багатьох західноєвропейських державах.

Стиснення економіки України в січні — березні 2020 р. на 1,5%, а також украї несприятливий прогноз на весь рік і середньострокову пер-

² Там само.

спективу спричинено переважно негативним впливом карантинних обмежень через пандемію COVID-19³. У розрізі видів діяльності погіршилися показники багатьох галузей економіки (особливо у сфері транспорту за рахунок скорочення транзиту газу і в більшості секторів послуг, приблизно на 8—13 процентних пунктів), за винятком сільського господарства (в основному через зміщення строків збирання врожаю попереднього кварталу). Знижувалася валова додана вартість в освіті, охороні здоров'я, державному управлінні й обороні. Натомість через перехід на дистанційну форму роботи і збільшення попиту населення на послуги доступу до Інтернету зростали торгівля, а також сфера інформації та телекомунікацій.

Унаслідок звуження світового попиту та погіршення цінової кон'юнктури на зовнішніх ринках повільніше збільшувалися фізичні обсяги експорту товарів та послуг (зокрема, зернових культур і чорних металів). Сповільнення споживчого попиту, спад інвестицій призвели до скорочення імпорту товарів та послуг. У результаті був сформований додатний внесок чистого експорту, який пізніше нівелювався падінням запасів. Уперше з 2016 р. чистий збиток великих і середніх підприємств становив 4,9 млрд. грн. Частка збиткових підприємств зросла на 14 процентних пунктів, тобто більше ніж на 1/3 порівняно з 27% у I кварталі 2019 р.

Споживчі витрати домогосподарств зменшувалися внаслідок карантинних обмежень, сповільнення зростання доходів населення, погіршення споживчих настроїв та змін у поведінці споживачів. На тлі складної ситуації з доходами продовжувало скорочуватися споживання державного сектору. Вагомим фактором погіршення показників стала аналогічна спадній динаміці показників під час кризи 2014—2015 рр. апатія у сфері інвестиційної активності, зумовлена зниженням валового нагромадження основного капіталу на 1/5 в річному вимірі, яке відбулося внаслідок втрати джерел фінансування інвестицій, невизначеності законодавчого поля щодо відкриття ринку землі та «зеленої» енергетики.

У червні поточного року МВФ опублікував оновлений прогноз щодо зниження ВВП України із 7,7 до 8,2% у 2020 р.; ще більш песимістичну оцінку отримали характеристики процесів відновлення української економіки у 2021 р. — скорочення з 3,6 до 1,1%. На 2022 р. приріст ВВП прогнозується на рівні 3%. Експерти МВФ припускають, що через критичну залежність від глобальних сировинних і фінансових ринків, а також низький потенціал протидії сучасним загрозам і ризикам, Україна у світовому вимірі може бути визнана однією з найбільш постраждалих держав⁴. Вибір стратегічних підходів до управління змінами в умовах невизначеності вимагає від органів влади чіткої орієнтації на дотримання, попри глобальне оточення, національних інтересів. При цьому вагомим

³ Коментар Національного банку щодо зміни реального ВВП у I кварталі 2020 року / Національний банк України. — 2020. — 22 черв. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://bank.gov.ua/ua/news/all/komentar-natsionalnogo-banku-schodo-zmini-realnogo-vvp-u-i-kvartali-2020-roku> (дата звернення: 30.06.2020).

⁴ World Economic Outlook Database / IMF. — 2020. — April [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2020/01/weodata/index.aspx> (дата звернення: 30.06.2020).

різноманітних регуляторних підойм для підтримання рівноважного стану економіки постійно варіюється.

Методологічні підходи в цілепокладанні й організації прогнозування повинні базуватися на ціннісному форматі регуляторних інновацій. Зокрема, у модернізованих моделях розподільних і перерозподільних відносин, які змінюють потоки споживання, заощаджень і накопичень, у центрі уваги повинні перебувати питання досягнення Цілей сталого розвитку, підвищення якості людського капіталу, збереження навколишнього середовища та ін. Необхідним також є взаємозв'язок між здійсненням довгострокових новаторських проектів будь-якого масштабу з конкретними завданнями щодо трансформацій технологічних платформ для просування диверсифікованої сукупності кластерів оновлених виробництв. Учасників інвестиційних проектів, незалежно від їх масштабів, має об'єднувати прагнення до дотримання єдиних принципів продуктивності, прозорості в прийнятті рішень на всіх рівнях і відповідальності за їх виконання.

Ми погоджуємося з думкою В. Танці [2], що з часом форми державного втручання зазнають істотних змін, оскільки вільні ринки в процесі трансформації й адаптації стають складнішими, здатними задовольняти безліч потреб людей. Адже цілком припустимою є ймовірність зростання нерівності, несумлінності. Тому влада повинна зосереджувати увагу на забезпеченні справедливості ринків, а не на спробах підмінити їх через так звані провали. Отже, урядам варто розглядати перспективи, з одного боку, скорочення активності у збиранні податків і витрачання коштів, а з іншого — підвищення ефективності надання публічних послуг і суспільних благ населенню.

Трансформація норм вітчизняного законодавства у сфері оподаткування в поточному році передбачає запровадження податкових пільг у зв'язку з карантинном, нового порядку реєстрації податкових накладних та інших позицій, що стосуються адміністрування податків⁵. Подальше спрощення адміністративних процедур буде пов'язане з введенням стандартів цифровізації інформаційного простору для нарахування й сплати обов'язкових платежів і зборів до бюджетів усіх рівнів.

Як відомо, у XXI ст. питання про обсяг функцій держави, критеріальний вимір активності урядів у витрачання коштів, отриманих через механізми фіскального тягаря, тощо, як і раніше, викликають багато суперечок. Однак чимало представників українського бізнесу вважають передчасними новації, пов'язані з можливостями кваліфікації з боку податківців господарських операцій як таких, що не мають ділової мети, а також з розширенням штрафних санкцій, строків і формату проведення перевірок, у тому числі через запити й очікування відповіді від інших юрисдикцій. Дискусії точаться навколо доцільності змін у частині обов'язкової звітності міжнародних компаній, регулювання діяльності контрольованих іноземних фірм, притягнення до відповідальності за податкові порушення, правозастосування норм про блокування податкових накладних та ін. Спірними також, на нашу думку, є де-

⁵ Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві : Закон України № 466-IX від 16.01.2020 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-20#Text> (дата звернення: 30.06.2020).

які нововведення в застосуванні ПДВ і акцизів для сировини, яка використовується українськими товаровиробниками у виробництві дезінфекторів, мастильних матеріалів.

Невід'ємним елементом майбутньої стабілізації на глобальному рівні має стати загальна згода між державами. Протягом багатьох років світова спільнота приділяє велику увагу напрямам податкового адміністрування, пов'язаним з протидією навмисному спотворенню баз оподаткування в офшорних зонах, де податкове навантаження є значно нижчим, ніж за місцем реєстрації материнських компаній. Ідеться про дочірні або пов'язані структури, чия фактична діяльність проводиться за межами митних територій таких юрисдикцій. Величезні грошові потоки, оминаючи податкові зобов'язання за місцем ділової активності, надходять на їх адресу, при цьому обов'язкові платежі в істотно урізаних обсягах направляються до бюджетів виключно низькоподаткових держав. У рамках Організації економічного співробітництва та розвитку багато країн є учасниками Багатосторонньої конвенції щодо виконання заходів, які стосуються угод про оподаткування, з метою протидії розмиванню бази і виведенню прибутку з-під оподаткування (Multilateral Convention to Implement Tax Treaty Related Measures to Prevent Base Erosion and Profit Shifting⁶), більше відома під короткою назвою «Багатостороння конвенція MLI» (Multilateral Instrument), яка є ключовим елементом реалізації так званого Плану протидії розмиванню бази оподаткування та виведенню прибутку з-під оподаткування (далі — План BEPS⁷), що покладений в основу сучасних підходів до організації справедливого оподаткування. З податковим плануванням пов'язана управлінська практика мультинаціональних компаній, а також великих підприємств. В умовах виконання Плану BEPS, крім податкових органів, до стейкхолдерів, зацікавлених у запобіганні асиметрії інформації, належать багато державних і недержавних структур⁸. Посилення регулюючої складової фіскальної політики вимагає насамперед запровадження інноваційних принципів [5] корпоративної поведінки влади і бізнесу саме у сфері адміністрування обов'язкових платежів. Не менш важливим, з огляду на сучасні тенденції розкриття соціальної відповідальності бізнесу, є введення стандартів звітності в рамках оприлюднення показників координації Цілей сталого розвитку ООН до 2030 року із завданнями приросту цінності в діяльності компаній⁹. Об'єктивна інформація, що формується в разі застосування міжнародних стан-

⁶ Multilateral convention to implement tax treaty related measures to prevent base erosion and profit shifting / OECD [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.oecd.org/tax/treaties/multilateral-convention-to-implement-tax-treaty-related-measures-to-prevent-BEPS.pdf> (дата звернення: 30.06.2020).

⁷ BEPS — Base Erosion and Profit Shifting.

⁸ IMF Fiscal Monitor: Achieving More with Less. — 2017. — April [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.imf.org/en/Publications/FM/Issues/2017/04/06/fiscal-monitor-april-2017> (дата звернення: 30.06.2020).

⁹ Цели в области устойчивого развития [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.un.org/sustainabledevelopment/ru/sustainable-development-goals> (дата звернення: 30.06.2020); Consultation Draft of the International Framework. Integrated Reporting / International Integrated Reporting Council. — IIRC, 2013. — April [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2013/03/Consultation-Draft-of-the-InternationalIRFramework.pdf> (дата звернення: 30.06.2020).

дартів статистики державних фінансів, державного боргу, платіжного балансу, фінансової звітності, створює основу для ефективного управління державними фінансами, обмеження податково-бюджетних ризиків, досягнення фіскальної стійкості. Дотепер на національному рівні не визначено концептуальні підходи щодо розвитку нефінансового звітування як інструменту інформаційного забезпечення ризик-менеджменту. Наукові дослідження, спрямовані на адаптацію законодавства до норм міжнародних стандартів фінансової звітності для державних підприємств, не проводяться ні в Україні, ні в інших країнах. Серед наукової спільноти бракує єдності щодо визначення засобів уніфікації нефінансової звітності. Потребують вирішення питання теоретичних, інституційних, методичних засад запровадження Плану BEPS в Україні, а також інформаційного супроводу податкового контролю в умовах цифровізації економічних процесів.

ВИСНОВКИ

Дії держави, які мобілізують потенціал ринку, повинні бути гармонізовані з національними особливостями фіскальної, грошово-кредитної, соціальної політики, а також з можливими обмеженнями у використанні стабілізаційних ресурсів реального та фінансового секторів економіки. Посилення впливу на діяльність організацій динаміки світогосподарських процесів потребує активізації регулюючої функції податків — паралельно з належним виконанням фіскальної складової — на основі принципів справедливості, рівноправності, нейтральності на макро- і мікрорівнях.

У зв'язку з небезпеками дестабілізації, загрозами криз суверенного боргу, високими ризиками нескоординованості фіскальних і монетарних регуляторів потрібен науковий супровід вирішення проблем управлінської взаємодії державних агентів. Одна з вагомих особливостей сучасних ринкових перетворень пов'язана з явищами деглобалізації. Європейський досвід наднаціонального регулювання фіскальних відносин, а також протекціоністські реформи у США підтвердили необхідність подальшого підвищення ефективності міжнародних інституцій менеджменту. Оподаткування постає не тільки способом вилучення платежів з різних сфер ділової активності для поповнення бюджету, а й інструментом їх мобілізації та концентрації ресурсів з метою комплексного регуляторного впливу на багато ринкових параметрів, включно із стабільністю динаміки зростання народного господарства.

Як позитивний, так і негативний досвід реалізації програм міжнародних фінансових інституцій та урядів різних держав, спрямованих на досягнення цілей повної зайнятості й сталого розвитку за допомогою податково-бюджетних засобів управління попитом та усталених грошово-кредитних засобів, говорить, що в умовах трансформацій послідовне вдосконалення традиційних фіскальних систем має базуватися на прийнятті рішень не тільки в економічній, а й в політичній сферах. Властиві сучасним товарно-грошовим відносинам об'єктивні процеси інтенсифікації, мультиплікації та взаємозалежності різних форм ділової активності припускають необхідність ширшого теоретичного і практичного обґрунтування посилення регу-

люючої складової державних фіскальних механізмів. На нашу думку, в майбутньому обсяг функцій держави буде пов'язаний з антикризовим менеджментом і протидією накопиченню майбутніх бюджетних проблем. Можна зробити висновок, що з урахуванням поточних тенденцій управління змінами, а також значного потенціалу внутрішніх та зовнішніх загроз порушення стабільності національної соціально-економічної системи в Україні необхідно постійно вдосконалювати регуляторні фіскальні підйоми посилення стійкості, зважаючи на властиві транзитивним країнам ЄС особливості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Геєць В.М.* Феномен нестабільності — виклик економічному розвитку. — К. : Академперіодика, 2020. — 456 с.
2. *Tanzi V.* Government versus Markets: The Changing Economic Role of the State. — N. Y. : Cambridge University Press, 2011. — 390 p.
3. *Keynes J.M.* The General Theory of Employment, Interest, and Money. — London : Macat International, 2016. — 168 p.
4. *Гриценко А.А., Артьомова Т.І., Кричевська Т.О.* та ін. Інститут довіри в координатах економічного простору-часу : моногр. ; [за ред. А.А. Гриценка] / НАН України, Ін-т екон. та прогнозув. — К., 2012. — 212 с.
5. *Bronzewska K.* Cooperative Compliance: A New Approach to Managing Taxpayer Relations. — IBFD, 2016. — 638 p.

Стаття надійшла 01.07.2020

REFERENCES

1. *Heyets V.* The Phenomenon of Instability — a Challenge to Economic Development. Kyiv, Akadempriodyka, 2020 [in Ukrainian].
2. *Tanzi V.* Government versus Markets: The Changing Economic Role of the State. New York, Cambridge University Press, 2011.
3. *Keynes J.M.* The General Theory of Employment, Interest, and Money. London, Macat International, 2016.
4. *Hrytsenko A., Artomova T., Krychevs'ka T.* et al. The Institution of Trust in the Coordinates of Economic Space-Time. A.A. Hrytsenko (Ed.). NAS of Ukraine, Institute for Economics and Forecasting, Kyiv, 2012 [in Ukrainian].
5. *Bronzewska K.* Cooperative Compliance: A New Approach to Managing Taxpayer Relations. IBFD, 2016.

Received on July 1, 2020

Tetiana Iefymenko, Dr. Sci. (Econ.), Professor, Academician of the NAS of Ukraine, Honored Economist of Ukraine, President, Academy of Financial Management, 38, Druzhby Narodiv Blvd., Kyiv, 01014, Ukraine

FINANCIAL MANAGEMENT TRANSFORMATIONS AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY

In the conditions of global challenges of destabilization, it is extremely important to direct management actions of all branches of government to implement anti-crisis programs, taking into account the peculiarities of regulatory levels and specific economic sectors. Timely support for constructive initiatives to comprehensively address the problems of their development and implementation should be provided not only in the institutional, but also in the resource and financial dimensions. In the context of European integration processes, against the background

of unpredictable prospects for global development, improving the management of public and international finances requires the creation of innovative knowledge, development of adequate proposals for appropriate changes to existing regulatory, behavioral norms and rules.

The purpose of the article is to substantiate the directions of coordinated transformations in the field of public financial management, its fiscal and monetary components, taking into account the trends of global financialization, as well as the threats of recession of the national economy. The institutional approach and methods of scientific analysis are applied: empirical, statistical, comparative, retrospective, as well as logical and other methods, in particular, with the use of expert assessments.

The processes to overcome financial and economic failures usually lead to the accumulation of future debt obligations, which negatively affect the financial and economic condition of countries with emerging markets, including Ukraine. The current crisis, compared to previous ones, is characterized by a high level of uncertainty, that destroys the motivation of investment activity of both governments and businesses and households. The strategic vector of the evolutionary activity of government, on the one hand, should focus on changes in the market environment, and on the other — to inspire with the help of regulatory levers constant reproduction of partnerships between economic agents, encouraging them to make efforts to improve the welfare of citizens. Approaches to identifying and pooling the common interests of the state and the private sector in fiscal relations should be developed on the basis of mutual understanding and active dialogue.

Keywords: *fiscal and monetary components of financial management; sustainable developments; crisis; uncertainty; state regulation.*